

**ภิกขุปาติโมกข์ปาฬิ
ฉบับ จปร. อักษรสยาม**

**ปาฬิภาสา-อักษรสยาม เทียบกับ เสียงอ่าน
ตามอักขรวิธีเขียนพระไตรปิฎกปาฬิ อักษรสยาม ๒๕๓๖**

**พระไตรปิฎกปาฬิ
จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช
อักษรสยาม**

ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล ๒๕๕๔

ภิกขุปาติโมกข์ปาฬิ
ฉบับ จปร. อักษรสยาม

จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ ๑๐๐ ปี วันสวรรคต
พระจุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช

และ

เผยแพร่เป็นธัมมทานเนื่องในโอกาสที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ให้

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์

ในงานพระราชทานเพลิงถวายสรีระ

พระธรรมวิสุทธิมงคล

(หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน)

ณ วัดป่าบ้านตาด อุดรธานี

วันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

**ภิกขุปาติโมกข์ปาฬิ
ฉบับ จปร. อักษรสยาม**

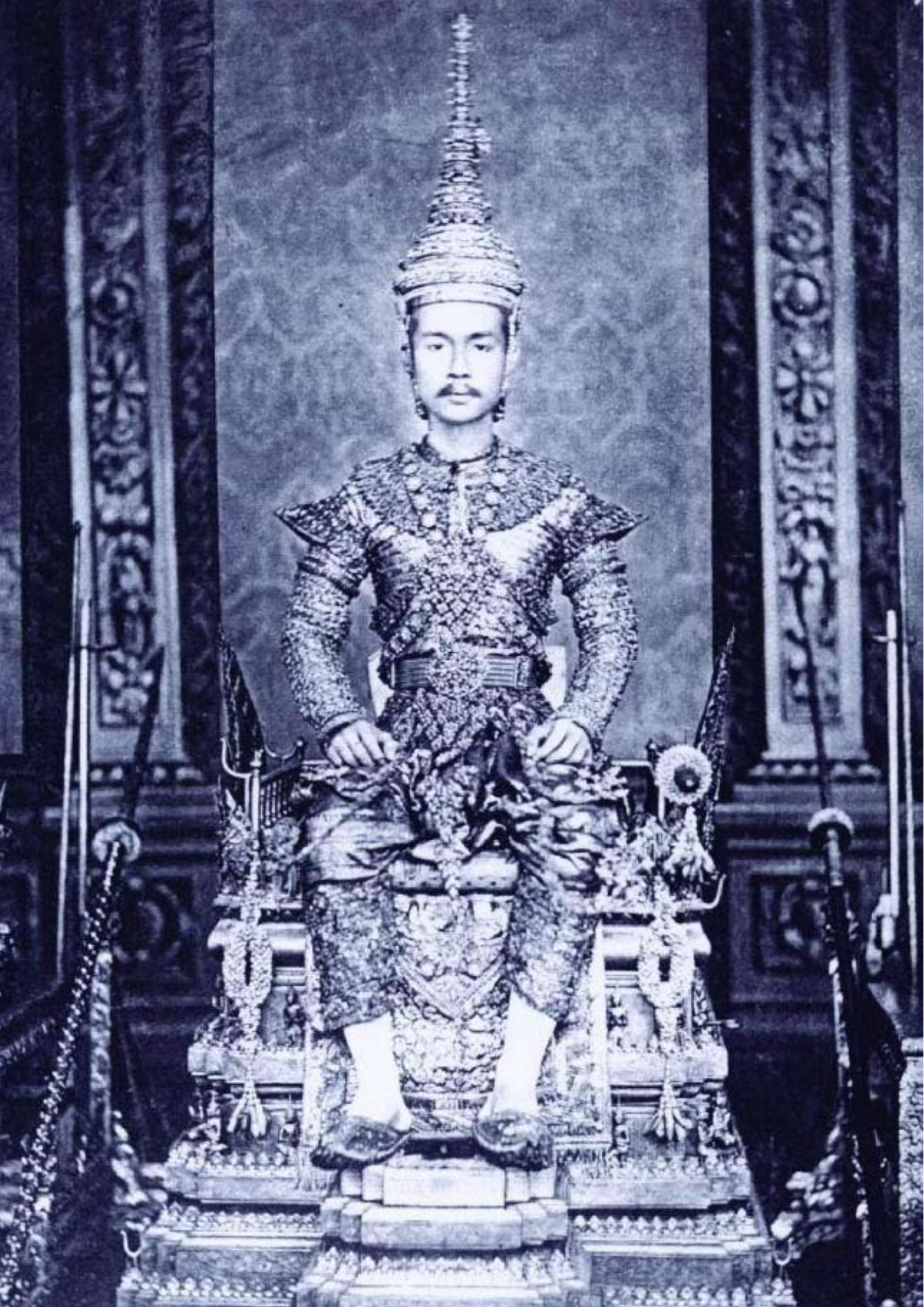
ปาฬิภาสา-อักษรสยาม เทียบกับ เสียงอ่าน
ตามอักษรวิธีเขียนพระไตรปิฎกปาฬิ อักษรสยาม ๒๕๓๖

**พระไตรปิฎกปาฬิ
จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช
อักษรสยาม**

ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล ๒๕๕๔

คำนำในการจัดพิมพ์
ภิกขุปาติโมกขปาฬิ ฉบับ จปร. อักษรสยาม
(ภิกขุปาติโมกขปาฬิ อ่านว่า ภิกขุปาติโมกษะปาฬิ)

ในปี พ.ศ. 2431 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระเจ้ากรุงสยามทรงโปรดให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎก “ปาฬิภาษา” หรือ “ภาษาพระธัมม” เป็นชุดหนังสือพระไตรปิฎกปาฬิ 39 เล่มนั้น ปัญหาที่สำคัญยิ่งคือ การสร้างระบบอักษรวิธีการเขียน “ปาฬิภาษา” ขึ้นใหม่ที่จะพิมพ์ด้วย “อักษรสยาม” ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะพระไตรปิฎกปาฬิฉบับเก่าแก่ของชาติไทยนั้น เป็นฉบับที่เขียนด้วยมือเป็นอักษรขอมโบราณบนใบลานที่ได้สังคายนาไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2331 ในสมัยรัชกาลที่ 1

เหตุผลสำคัญที่ทรงโปรดให้ใช้อักษรวิธีการเขียนปาฬิภาษาด้วยอักษรสยาม ก็เพื่อให้คนไทยทั่วทั้งประเทศสามารถอ่านปาฬิภาษาด้วยอักษรสยามได้โดยสะดวก แทนอักษรขอมที่ใช้บันทึกปาฬิอยู่เดิม โดยไม่จำกัดให้รู้เฉพาะในวงการศึกษา หรือผู้ซึ่งคุ้นเคยกับปาฬิภาษาอักษรขอมที่มีจำนวนจำกัด เนื่องจากขอมเป็นอักษรโบราณในพระไตรปิฎกใบลานที่ประชาชนชาวไทยทั่วไปไม่สามารถอ่านได้แล้ว

ในด้านบริบททางประวัติศาสตร์ยุคนั้น มหาอำนาจตะวันตกได้ยึดครองประเทศเพื่อนบ้านของสยามไปหมดสิ้นแล้ว การเปลี่ยนการบันทึกอารยธรรมภูมิปัญญาสูงสุดของสยามในพระไตรปิฎกที่สืบทอดมาสองพันปี จากอักษรขอมเป็นอักษรสยาม ซึ่งเป็นการริเริ่มของพระมหากษัตริย์พุทธมามกะจึงเป็นความคิดที่ก้าวล้ำนำยุคของการอนุรักษ์คำสอนในพระพุทธศาสนาในยุคใหม่ แม้อักษรขอมเคยเป็นวัฒนธรรมในการจารึกพระคัมภีร์ในดินแดนสุวรรณภูมิเป็นเวลานานนับพันปี และเคยนิยมว่าเป็นอักษรในคัมภีร์ใบลานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่อักษรขอมก็เป็นภาษาในวัฒนธรรมเขมรซึ่งในขณะนั้นได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสแล้ว การเปลี่ยนแปลงเป็นอักษรสยามที่ก้าวล้ำนำสมัยเช่นนี้จึงมิใช่เป็นเรื่องง่าย อย่างไรก็ตามการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกอักษรสยามก็สำเร็จลุล่วงทันเวลา มีการประดิษฐ์อักษรวิธีการเขียนปาฬิภาษาพร้อมด้วยการใช้เครื่องหมายกำกับอักษรสยามที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และตรงกับด้านคัมภีร์ลัทธิที่เก่าแก่และวิชาการด้านสหศาสตร์สมัยใหม่ ในการอนุรักษ์เสียงพระธัมมในพระไตรปิฎกปาฬิ

เป็นที่อัศจรรย์ว่าต้องใช้เวลาถึง 6 ปีในการดำเนินงานต่างๆ ได้แก่ การตรวจทาน การปริวรรตอักษรขอมเป็นอักษรสยาม การจัดทำต้นฉบับและการจัดพิมพ์เป็นชุดหนังสือที่ทันสมัยเป็นชุดแรกของโลก 39 เล่ม ซึ่งสำเร็จลงในปี พ.ศ. 2436 หรือรัตนโกสินทรศก ร.ศ. 112 ซึ่งเป็นปีที่สยามกำลังมีวิกฤตร้ายแรงกับฝรั่งเศสที่หวังยึดกรุงสยาม แต่ด้วยอำนาจแห่งปัญญาบารมีของผู้นำประเทศที่จะรักษาพระธัมมวินัย กรุงสยามจึงสามารถรักษาเอกราชและความเป็นไทยมาได้ ทั้งนี้ก็ด้วยความสุขุมคัมภีร์ภาพของผู้นำสยาม ที่ใช้วิเทศব্যทางการเมืองและการต่างประเทศอย่างชาญฉลาดทำให้พระพุทธศาสนาและพระไตรปิฎกยังคงสืบทอดอยู่ในแผ่นดินไทยอย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์มาจนถึงทุกวันนี้

ปัจจุบันพระไตรปิฎกปาฬิชุดนี้ ได้รับการขนานนามว่า “พระไตรปิฎกปาฬิ จุลจอมเกล้าบรมมหาราช อักษรสยาม พ.ศ. 2436” เป็นฉบับสำคัญที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าเป็นการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกปาฬิเป็นชุดหนังสือชุดแรกในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา และปัจจุบันพบว่าได้พระราชทานเป็นพระอัมมทานแก่ 260 สถาบัน ใน 30 ประเทศทั่วโลก

ที่สำคัญยิ่งอีกประการคือได้มีระบบการเทียบระหว่าง “อักษรสยาม” กับ “อักษรโรมัน” พร้อมทั้งมีการแสดงอักษรวิธีการเขียนปาฬิภาษา ด้วยอักษรสยามและอักษรโรมัน เป็นคู่มือในพระไตรปิฎก จปร. เล่มนี้ด้วย ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นวิสัยทัศน์อันเลิศของไทยที่ได้สามารถจัดสร้างพระไตรปิฎก จปร. อักษรสยาม ชุดนี้ได้สำเร็จเป็นมาตรฐานในระดับนานาชาติของยุค การนำเสนอ “อักษรโรมัน” เพื่อเทียบกับอักษรสยามเป็นครั้งแรกของการจัดพิมพ์พระไตรปิฎก นับเป็นภูมิปัญญาไทยสากลที่ยิ่งใหญ่ และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์โลก ยุคนั้น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนา “อักษรสยาม” ควบคู่ กันต่อไปกับ “อักษรโรมัน” ที่เป็นสากลยิ่งขึ้นในอนาคตด้วย เพราะปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับแล้วว่าวัฒนธรรมอักษรโรมันมีทั้งศักยภาพที่เป็นสื่อสากลด้านอิเล็กทรอนิกส์ และมีประสิทธิภาพในการเป็นอักษรนานาชาติที่ชาวโลกรู้จักกันเป็นอย่างดี

ในปี พ.ศ. 2552 อันเป็นวาระครบรอบ 10 ปี ของโครงการพระไตรปิฎกสากล กองทุนสหราชอาณาจักร นำสุข ท่านผู้หญิง ม.ล. มณีรัตน์ บุนนาค ในพระสังฆราชูปถัมภ์สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ร่วมกับโครงการเผยแผ่พระไตรปิฎกสากลในสมเด็จพระมหาลงนราธิวาส ราชนครินทร์ ได้น้อมถวายพระไตรปิฎกปาฬิ “จุลจอมเกล้าบรมมหาราช พ.ศ. 2436 อักษรสยาม : ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล พ.ศ. 2552” ชุด 40 เล่ม แต่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในวาระที่เจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราชฯ ทรงเจริญพระชนมายุ 96 ปี โดยสมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้แทนคณะสงฆ์รับพระราชทานพระไตรปิฎก จปร. ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล ชุดนี้ จากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง

การพิมพ์ “ภิกขุปาติโมกขปาฬิ ฉบับ จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2554” เป็นการนำอักษรวิธีการเขียนอักษรสยามในพระไตรปิฎก จปร. พ.ศ. 2436 มาจัดพิมพ์ใหม่ ซึ่งเป็นระบบการเขียนปาฬิภาษาที่มีประสิทธิภาพสูง และเป็นระบบที่ประชาชนทั่วไป แม้ผู้ที่ไม่คุ้นกับปาฬิภาษาก็สามารถอ่านออกเสียงได้เป็นอย่างดี เพราะมีเครื่องหมายต่างๆ ที่ใช้ในภาษาไทยอยู่แล้ว การจัดพิมพ์ใหม่ครั้งนี้จึงเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยสากลที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นพระราชศรัทธาอนุสรณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2553 ในวาระ 100 ปี แห่งการเสด็จสวรรคตของพระบรมมหาราช พระองค์นั้น ผู้ซึ่งทรงพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นชุดแรกของมนุษยชาติ และได้พระราชทานเป็นพระอัมมทานไปในสากลโลก

การจัดทำต้นฉบับ “ปาฬิภาษา-อักษรสยาม” และ ระบบการเทียบกับ “เสียงอ่าน” หรือสัทอักษร ดังที่มีคำอธิบายในตอนท้ายของหนังสือนี้แล้ว ซึ่งจัดทำเพื่อเผยแผ่วิธีเขียนและอ่านอักษรสยามตามทีสืบทอดมาในพระพุทธศาสนาเถรวาทให้ได้ตรงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อความสถิตยสถาพรของพระอัมมคาสอนในพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในนามของผู้จัดทำต้นฉบับ ขออนุโมทนาทุกท่านที่ได้ร่วมกันจัดทำต้นฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนขอขอบพระคุณองค์กรต่างๆ ที่มีกุศลเจตนาอย่างแรงกล้าในการนำต้นฉบับนี้มาจัดพิมพ์เผยแพร่ การศึกษาพระไตรปิฎกให้แพร่หลายต่อไปเป็นพระอัมมทานตามพระประสงค์ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์สังฆราชูปถัมภ์โครงการพระไตรปิฎกสากล

นายสิริ เพ็ชรไชย ป.ธ. 9

ประธานกองทุนสนทนาอัมมำนำสุข
ท่านผู้หญิง ม.ล. มณีรัตน์ บุนนาค ในพระสังฆราชูปถัมภ์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ผู้ดำเนินการโครงการพระไตรปิฎกสากล พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน

5 มีนาคม พ.ศ. 2554

พระอาทิตย์สว่างในกลางวัน,
พระจันทร์ทอแสงในกลางคืน;
กษัตริย์ทรงเกรงามสง่า,
พราหมณ์เจริญฉานสง่างาม;
แต่ตลอดกาลทั้งกลางวันและกลางคืน,
พระพุทธเจ้ารุ่งเรืองด้วยพระเดช

พระไตรปิฎก อัมมบท คาถาที่ 387

วัดบ้านบาต,
ต.บ้านบาต อ.เมือง,
จ.อุดรธานี ๔๓๐๐๐

ที่พิเศษ ๒/๒๕๕๔

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง อนุโมทนาการสนับสนุนข้อมูลพระไตรปิฎกปาฬิ อักษรต่างๆ แก่มูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ
เรียน นายสิริ เพ็ชรไชย ป.ธ.๙ ประธานกองทุนสนทนาธรรมนำสุขท่านผู้หญิง ม.ล. มณีรัตน์ บุณนาค
ในพระสังฆราชูปถัมภ์สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ตามที่กองทุนสนทนาธรรมนำสุขในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ มีหนังสือถึง (หลวงตาพระมหา
บัว ญาณสัมปันโน) ประธานมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔ ด้วยมี
จิตศรัทธาในการดำเนินงานของมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ แจ้งกุศลเจตนาสนับสนุนวิธีการ
เรียงพิมพ์อักษรโรมันสำหรับปาฬิภาษา ในโครงการเผยแผ่พระไตรปิฎกสากลในสมเด็จพระมหาลวง
นราธิวาสราชนครินทร์ พร้อมทั้งได้นิมนต์คณะสงฆ์กรรมการมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ เข้า
ร่วมประชุมเรื่องรายละเอียดของโครงการพระไตรปิฎกสากล อักษรโรมัน ตามรอยพระไตรปิฎก จปร.
อักษรสยาม สำหรับมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ จะได้เผยแผ่ให้แพร่หลายต่อไป ดังรายละเอียด
แจ้งแล้วนั้น

มูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาดังกล่าว ในเบื้องต้นขอให้ทาง
โครงการพระไตรปิฎกสากลได้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลปาฬิภาษา ในบททำวัตรเช้า-เย็น เป็นอักษร
โรมัน เพื่อเผยแผ่ทางสถานีโทรทัศน์เสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ เป็นต้นแบบก่อน ซึ่งต่อไปจะได้
พัฒนาเป็นข้อมูลสำหรับหนังสือสวดมนต์ประกอบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุ ตลอดจนการจัด
พิมพ์พระธัมมวชิรในพระไตรปิฎก สำหรับเผยแผ่ต่อไปด้วย

นอกจากการเรียงพิมพ์ด้วยอักษรโรมันแล้ว เนื่องในโอกาสที่จะมีการจัดพิมพ์ต่างๆ ในงาน
พระราชทานเพลิงพระสรีระพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน) ขอให้ทาง
โครงการพระไตรปิฎกสากล ได้พิจารณารูปแบบการพิมพ์ปาฬิภาษา โดยเฉพาะการเรียงพิมพ์เป็น
“อักษรสยาม” ด้วย ซึ่งเป็นระบบการเขียนปาฬิภาษา ที่มีความสมบูรณ์และทรงคุณค่าที่สุดระบบ
หนึ่ง เนื่องจากเป็นฉบับที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้จัดพิมพ์อักษรสยาม
ไว้ในพระไตรปิฎก ฉบับ จปร. พ.ศ. ๒๔๓๖ รูปแบบนี้ทำให้การออกเสียงปาฬิมีความถูกต้องแม่นยำ
เหมือนครั้งพุทธกาล การพิมพ์เผยแผ่เท่ากับเป็นการฟื้นฟูรูปแบบอันทรงคุณค่าเหล่านี้ให้คืนกลับ
มา เป็นการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกอันล้ำค่าของพระองค์ให้ดำรงมั่นคงถาวรคู่ชาติไทยสืบไป
การนำปาฬิภาษา อักษรสยาม มาจัดพิมพ์ใหม่ให้แพร่หลายในโอกาสครั้งสำคัญนี้ นอกจากจะเป็น
ประวัติศาสตร์ที่ต้องจารึกไว้แล้ว ยังเป็นพุทธบูชาและเป็นธัมมาสน์ในงานพระราชทานเพลิงพระ
สรีระองค์หลวงตาฯ ที่ละชั้นเข้าสู่พระนิพพาน ผู้ซึ่งได้เคร่งครัดปฏิบัติตามคำสอนขององค์พระบรม
ศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตามพระไตรปิฎกอย่างงดงาม พร้อมทั้งมีคุณูปการแก่ชาติและประชาชนอัน
ประมาณมิได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอเจริญพรมาพร้อมนี้

พระสุตใจ ทันทมโน

พระสุตใจ ทันทมโน

ผู้แทนคณะสงฆ์ภิกษุสามเณร

กรรมการมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชนฯ ในพระอุปถัมภ์
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

Vowels.

al.   ဝ   or   ဝ်   ဝါ   ဝိ   ဝီ   ဝု   ဝူ   ဝေ   ဝို.

a   á   i   í   u   ú   e   o.

ial & final.   ာ   ာ   ာ   ာ   ,   ,   ြ   ြ

e.   over   after   over   under   before   consonants.

Consonants.

က   ခ   င   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ

k   kh   g   gh   ñ   c   ch   j   jh   ñ

ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ   ခ

t   th   d   dh   n   t   th   d   dh   n

ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ   ပ

p   ph   b   bh   m   y   r   l   v   s   h   l   m.

Example.

ဝတ်တာ   ဝါလာ   ဝိတ်ဝိ   ဝိတ်   ဝု   ဝု   ဝေ   ဝို.

atta'   ása'   iddhi   ídí   uju   úrú   eke   ogho.

พระไตรปิฎก จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 นี้ ใช้เนื้อหาพระไตรปิฎกที่สังคายนาไว้ในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นฉบับใบลานอักษรขอม ฉบับ จปร. อักษรสยามชุดนี้เป็นฉบับที่ดีพิมพ์เป็นชุด ชุดแรกในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ซึ่งนับเป็นพระราชปรีชาญาณอันเป็นเลิศของสถาบันพระมหากษัตริย์พุทธมามกะ ที่ได้อนุรักษ์พระพุทธพจน์ที่ได้สืบทอดจากการสังคายนาตั้งแต่ พ.ศ. 1 ไว้อย่างประเสริฐ และยังสามารถเผยแพร่พระราชทานเป็นพระอัมมทานแก่สถาบันชั้นนำต่างๆ ในนานาประเทศทั่วโลก ที่สำคัญการบันทึกพระพุทธพจน์ “ปาฬิภาสา” ด้วยอักษรวิธีการเขียนเป็นอักษรสยามในครั้งนั้น เป็นกระบวนการทางภูมิปัญญาอันล้ำเลิศ เพราะต้องแปลงพระไตรปิฎกปาฬิ จากอักษรขอมโบราณมาเป็นอักษรสยามที่ทันสมัยในรัชกาลที่ 5 และต้องจัดเรียงพิมพ์ด้วยอักษรวิธีการเขียนที่ถ่ายทอดเสียงปาฬิให้แม่นยำตรงกับต้นฉบับ ซึ่งก็สามารถตีพิมพ์เป็นอักษรสยามได้อย่างยอดเยี่ยม พร้อมทั้งได้มีการเทียบ ปาฬิภาสา-อักษรสยาม กับ ปาฬิภาสา-อักษรโรมัน ด้วย

อารัมภกถา*

ศุภมัสดุพระพุทธศาสนา 2431

...แต่ก่อนมาประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา ยังมีอำนาจปกครองบ้านเมืองโดยลำพังตัว พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา ได้ทำนุบำรุงอุดหนุนการศาสนาอยู่หลายประเทศด้วยกันคือ กรุงสยาม เมืองลังกา เมืองพม่า เมืองลาว เมืองเขมร เมื่อเกิดวิบัติอันตราย พระไตรปิฎกขาดสูญบกพร่องไปในเมืองใด ก็ได้อาศัยหยาบยืมกันมาลอกคัดคงฉบับบริบูรณ์ ถ่ายกันไปถ่ายกันมาได้ แต่ในกาลปัจจุบัน ประเทศลังกาแลพม่า ตกอยู่ในอำนาจอังกฤษ ผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนาก็ทำนุบำรุงแต่อาณาจักรไพร่บ้านพลเมือง หาได้อุดหนุนการพระพุทธศาสนาเหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาแต่ก่อนไม่ พระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติตามพระพุทธศาสนา ก็ต่างคนต่างประพฤติตามลำพังตน คนที่ชั่วมากกว่าดีอยู่เป็นธรรมดา ก็ชักพาให้พระปริยัติธัมมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิปริตผิดเพี้ยนไปตามอัธยาศัย ส่วนเมืองเขมรนั้นเล่า ก็ตกอยู่ในอำนาจฝรั่งเศส ไม่มีกำลังที่จะอุดหนุนพระพุทธศาสนาให้เป็นการมั่นคงถาวรไปได้ ส่วนเมืองลาวที่อยู่ในพระราชอาณาเขตสยาม เจ้านายแลไพร่บ้านพลเมืองก็นับถือพระพุทธศาสนาวิปริตแปรปรวนไปด้วยเจือปนผีสาแหรก จะหาเอาเป็นหลักฐานมั่นคงก็ไม่ได้...

...การพระพุทธศาสนายังเจริญมั่นคงถาวรอยู่แต่ในประเทศสยามนี้ประเทศเดียว จึงเป็นเวลาสมควรที่จะสอบสวนพระไตรปิฎก ให้ถูกต้องบริบูรณ์แล้วสร้างขึ้นไว้ให้มากฉบับแพร่หลาย จะได้เป็นหลักฐาน เชื้อสายของศาสนธัมมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายหน้า ก็ธัมมอันใดที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสั่งสอน ย่อมเป็นธัมมวิเศษเที่ยงแท้ ย่อมจะนำสัตว์พ้นจากทุกข์ภัยได้โดยจริงเป็นธัมมวิเศษอุดมยิ่ง ซึ่งจะเป็นที่ปรารถนาของผู้ซึ่งมีปัญญา ได้เล่าเรียนตรองแล้วปฏิบัติตามได้รับผลมากน้อยตามประสงค์...

...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นการเช่นกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ จึงมีพระราชประสงค์ที่จะให้ตรวจสอบพระไตรปิฎกให้ถูกต้องแล้วแลตีพิมพ์ด้วยอักษรสยาม...

* เรียงพิมพ์ใหม่ตามรูปศัพท์ภาษาปาฬี เช่น ศาสนา ปริยัติธัมม ธัมมะ เป็นต้น ตามที่พิมพ์ในพระไตรปิฎกปาฬี อักษรสยาม และโปรดดูอักขรวิธีในต้นฉบับที่ได้ทำการอนุรักษ์ไว้ที่ hall.worldtipitaka.info

อาร์มภกตา.

ศุภมัตตพระพุทธศาสนาเป็นยัตติภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พระรา
มัตตยบันกาล มุสิกสังวัจนมารมาศ กาติบักษปาฏิบทธอวาร
บริเวทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามกุฏ
บุรุษยรัตนราชวิวงษ์ วรุตมพงษ์บริพัตร วรชติยราชนิกรโธม จาตุรันด
บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชมดำริห์ว่า พระพุทธศาสนาในวาททั้งปวงซึ่งกุลบุตรได้ศึกษา
แลปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยัติไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่
กาลก่อนมา พระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธศาสนา ย่อมทรงพระราช
ศรัทธาเป็นสาสนูปถัมภก ให้กัถาตั้งแก่พระสงฆ์พุทธสาวกให้ทำสังคีติจาระ

อาร์มภกตา

(ถ้อยคำที่กล่าวนำ) เป็นข้อความภาษาไทยที่เรียงพิมพ์ด้วยอักษรสยาม ประกาศพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่จะพิมพ์พระไตรปิฎกปาฬิ อักษรสยาม แก่คณะสงฆ์และข้าราชการ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อ
ร.ศ. 112 (2436)

Transliteration of the Siamese alphabet and signs as
used in the Pali text of this book.

Vowels.

Initial.   อ or อี   อา   อิ   อี   อุ   อู   เอ   โอ.

                 a   á   í   í   u   ú   e   o.

Medial & final.   ะ   ั   ิ   ุ   ึ   ุ   ใ   ใ

Place.   over after over under   before   consonants.

Consonants.

ก	ข	ค	ฆ	ง	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ			
k	kh	g	gh	ṅ	c	ch	j	jh	ñ			
ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ	ต	ถ	ด	ธ	น			
t	th	ḍ	ḍh	ṇ	t	th	d	dh	n			
ป	ผ	พ	ภ	ม	ย	ร	ล	ว	ศ	ห	ฬ	
p	ph	b	bh	m	y	r	l	v	s	h	ḷ	m.

Example.

อถ   อัธดา   อาสา   อธิธิ   อธิ   อจุ   อจุ   เอเก   โอโฆ.

atha   attā   āsā   iddhi   idī   uju   úrú   eke   ogho.

การปริวรรตอักษรสยามกับอักษรโรมัน (Transliteration of Siam-script to Roman-script) ซึ่งจัดพิมพ์ไว้ตอนต้น
ก่อนเนื้อหาปาฬิของแต่ละคัมภีร์ ด้วยหลักการปริวรรตอักษรสยามดังกล่าว นักวิชาการชาวต่างประเทศจึงสามารถอ่านเนื้อหา
ปาฬิในพระไตรปิฎกได้ โปรดสังเกตเครื่องหมายวัชชะการ (°) บนพยัญชนะวรรคต่างๆ (ยกเว้น ง) เพื่อแสดงการห้ามเสียงสระ
และเครื่องหมายยัมภักการ (ˆ) บนพยัญชนะวรรคเพื่อแสดงเสียงควบกล้ำ

ตาราง การปริวรรต “อักษร” ไทย ↔ โรมัน (k ↔ ก) และการถ่ายทอด “เสียง” ปาฬิ k ↔ [ก]

1	อ ² a ²	ลักษณะการเปล่งเสียง : พยัญชนะ ปาฬิ Manner of Articulation : Pāḷi Consonant															
2	อา ā	เสียงกัก Stops						อักษรสระพยัญชนะ ¹ เสียงเปิด Approximant		เสียงเสียดแทรก Fricative							
3	อี i	อโฆษะ ¹ เสียงไม่ก้อง Voiceless			โฆษะ ¹ เสียงก้อง Voiced			ไม่ใช้เสียงข้างลิ้น Non-lateral	เสียงข้างลิ้น Lateral								
4	อิ ī	ลิลิต ¹ ไม่มีลม Unaspirated	รณิต ¹ มีลม Aspirated	ลิลิต ¹ ไม่มีลม Unaspirated	รณิต ¹ มีลม Aspirated	สัทลักษณะ- นาสิกพื้นฐานซึ่ง ¹ เสียงนาสิก Nasal											
5	อุ u																
6	อุ ū																
7	เอ e																
8	โอ o																
9	ก k																
10	ข kh																
11	ฅ g																
12	ฆ gh																
13	ง ṅ																
14	จ c	กัณฐะ ¹ ที่ช่องเส้นเสียง Glottal								h ท							
15	ฉ ch									[ɦ] [θ]							
16	ช j																
17	ฌ jh																
18	ญ ñ	กัณฐะ ¹ ที่เพดานอ่อน Velar						k ก [k] [ก]	kh ข [kʰ] [ข]	g ค [g] [ค]	gh ฅ [gʱ] [ฅ]	ṅ ง [ŋ] [ง]					
19	ฎ ṭ																
20	ฐ ṭh	तालुच् ¹ ที่เพดานแข็ง Palatal						c จ [c] [จ]	ch ฉ [cʰ] [ฉ]	j ช [j] [ช]	jh ฌ [jʱ] [ฌ]	ñ ญ [ɲ] [ญ]	y ย [j] [ย]				
21	ฑ ḍ																
22	ฒ ḍh																
23	ณ ṇ	มูทชะ ¹ ที่ปลายลิ้นม้วน Retroflex						ṭ ฎ [ɖ] [ฎ]	ṭh ฐ [ɖʰ] [ฐ]	ḍ ฑ [ɖ̪] [ฑ]	ḍh ฒ [ɖ̪ʱ] [ฒ]	ṇ ฌ [ɳ] [ฌ]	r ร [ɾ] [ร]	ɭ ฟ [ɭ] [ฟ]			
24	ต t																
25	ถ th																
26	ด d	ทันตชะ ¹ ที่ฟันบน Dental						t ต [t̪] [ต]	th ถ [tʰ̪] [ถ]	d ท [d̪] [ด]	dh ฐ [dʱ̪] [ฐ]	n น [n̪] [น]		l ล [l̪] [ล]	s ส [s̪] [ส]		
27	ธ dh																
28	น n																
29	ป p	โอษฐชะ ¹ ที่ริมฝีปาก Bilabial						p ป [p] [ป]	ph ผ [pʰ] [ผ]	b พ [b] [พ]	bh ภ [bʱ] [ภ]	m ม [m] [ม]					
30	ฝ ph																
31	ภ b																
32	ภ bh	ทันโตฎฐชะ ¹ ที่ริมฝีปากกับฟัน Labio-dental												v ว [v] [ว]			
33	ม m																
34	ย y																
35	ร r	สระปาฬิ Pāḷi Vowels		หน้า /front						หลัง /back							
36	ล l	สูง high		i อี ī อี [i̪] อີ [iː] อີ						u อุ ū อุ [u̪] อุ [uː] อุ							
37	ว v																
38	ส s																
39	ห h	กลาง mid		e เอ [eː] เอ						o โอ [oː] โอ							
40	ฬ ḥ																
41	อ am																
42	อ im	ต่ำ low		a อะ [a̪] อะ						aṃ อ [ã̪] อ้ง						ā อา [aː] อา	
43	อ um																

k อักษรโรมันปาฬิ   ก อักษรไทยปาฬิ   [ก] สัททอักษรไทยปาฬิ   [k] สัททอักษรสากลปาฬิ
 Roman Alphabet Pāḷi   Thai Alphabet Pāḷi   Thai Phonetic Alphabet Pāḷi   IPA Pāḷi

¹ เป็นคำที่ใช้ในคัมภีร์ลัทธิพราหมณ์ พ.ศ. 1456 ซึ่งได้พิมพ์เปรียบเทียบไว้กับคำศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน
² อักษรสยามกับอักษรโรมัน จากการปริวรรตในพระไตรปิฎก จปร. พ.ศ. 2436 พระไตรปิฎกปาฬิฉบับพิมพ์ชุดแรก

ระบบการเขียนเสียงอ่าน (Phonetic Writing) หรือ อักษรวิธีการเขียนด้วยอักษรไทย คือ ระบบการเขียนเสียงอ่านที่ไม่คำนึงถึงเสียงสูงต่ำของอักษรที่กำหนดไว้ในภาษาไทย นอกจากนี้ยังได้กำหนดชุดสัททอักษรไทยปาฬิ (Thai Phonetic Alphabet Pāḷi) ขึ้นใหม่ แทนเสียงปาฬิภาษา ซึ่งถือกันว่าเป็นเสียงที่สืบทอดมาตั้งแต่การสังคายนาเมื่อ พ.ศ. ๑ และยังได้มีคำอธิบายระบบการออกเสียงปาฬิภาษาไว้ในคัมภีร์ลัทธิพราหมณ์ พ.ศ. 1456 อีกด้วย

Reading stanzas.

พุทโธ	สุสุตโธ	กรุณามหัตถ์โน,
Buddho	susuddho	karuṇāmahannavo,
โยจันตสุทฺธัพพรณณโลจโน,		
Yocantasuddhabbarāṇaṇalocano,		
โลกัสส	ปาปุปกิลเลสมวตโก;	
Lokassa	pāpupakilesaghalako;	
วันทาไม	พุทฺธิ	อหมาทเรน ต.
Vandāmi	Buddham	ahamādarena tam.
ธัมโม	ปัตติโป	วีย ตัสส สัตถโน,
Dhammo	padīpo	viya tassa satthuno,
โย มัคคปากามตเกททินโน,		
yo maggapaṇṇāmatābhedaḥinnako,		
โลกุตฺตโร	โย	จ ตตฺถัตถิปโน
Lokuttaro	yo	ca tadatthadīpano;
วันทาไม	ธัมมิ	อหมาทเรน ต.
Vandāmi	Dhammam	ahamādarena tam.
สังโฆ	สุเขตฺตักฺขยติเชตฺตสฺสวัณโธ,	
Sangho	sukhettaḥhyatikhettaṣaṇṇito,	
โย	ทิฏฺฐสฺสโน	สุคตานุโพธโก,
Yo	ditṭhasanto	sugatānubodhako,

ตัวอย่างปาฬิภาษาหรือภาษาพระธัมม์ ที่ได้ปริวรรตเป็นอักษรสยามและอักษรโรมัน ทำให้คนทั่วโลกสามารถอ่านออกเสียงสังวรียาย “ปาฬิ” ในพระไตรปิฎกปาฬิได้ถูกต้องตรงกัน เพราะอักษรโรมันเป็นอักษรสากล

ดูรายละเอียดเรื่อง “ปาฬิ กับ สัททอักษรสากล” จัดพิมพ์อยู่ในพระไตรปิฎกปาฬิ จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราชฉบับประมวลเนื้อหา เล่มที่ 40 ของชุดนี้

การเขียนเสียงอ่าน ปาฬิภาษา :
[สัททอักษรไทยปาฬิ] เทียบกับปาฬิภาษา อักษรโรมันปาฬิ

[บุตโธ   สุธุดโธ   กระณามะหัตถะโว]
Buddho   Susuddho   karunāmaḥaṇṇavo

[โยจันตะสุดธัปปะระญาณะโลจะโน]
Yocantasuddhabbaraṇṇalocano

[โลกัสสะ   ปาปูปะกิเลสสะมาตะโก]
Lokassa   pāpūpakilesaghātako

[วันดามิ   บุตธัง   อะหะมาตะเรนะ   ตัง]
Vandāmi   Buddhāṃ   ahamādarena   taṃ

[ธัมโม   ปะทีโป   วิยะ   ตัสสะ   สัตถุโน]
Dhammo   paṭīpo   viya   tassa   satthuno

[โย   มัคคะปากามะตะเภตะภินนะโก]
Yo   maggapākāmatābhedaḥinnako

[โลกุตตะโร   โย   จะ   ตะตถะดีปะโน]
Lokuttaro   yo   ca   tadatthadīpano

[วันดามิ   ธัมมัง   อะหะมาตะเรนะ   ตัง]
Vandāmi   Dhammaṃ   ahamādarena   taṃ

[สังโฆ   สุขเขตตาภยะติเขตตะสัณฺญโต]
Saṅgho   sukhettābhyatikhetṭasaññito

[โย   ติฏฐะสันโต   สุคะตานุโบธะโก]
Yo   diṭṭhasanto   sugatānubodhako

Phonetic writing of Pāli sounds :
[Thai Phonetic Alphabet Pāli] and Roman Script Pāli

ในที่นี้ คำว่า สังโฆ (Saṅgho) เขียนตามรูปศัพท์ ง สะกด ตามความนิยมของคนไทยทั่วไป แต่ในพระไตรปิฎกปาฬิ จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช พ.ศ. 2436 อักษรสยามเขียนศัพท์ปาฬิที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ ด้วยเสียงนิคหิต ด้วยเครื่องหมายพินทุโปรง (°) ทุกครั้ง เช่น สัมโม สัมมิเสสัสส และ สัมมัตถา เป็นต้น ซึ่งต่อมาในการประชุมสังคายนาสากลนานาชาติ พ.ศ. 2500 ที่ประชุมก็ได้มีมติให้เขียนรูปศัพท์เสียงนิคหิตที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ เช่นเดียวกับฉบับอักษรสยาม ดังนั้นในหนังสือนี้จึงเขียนคำที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ในรูปเสียงนิคหิต ว่า สัม.. ทั้งหมด เช่น สัมโม ซึ่งเขียนเป็นอักษรโรมันว่า Saṃgho

วิธีอ่านเครื่องหมายกำกับอักษรสยาม 4 ประเภท
จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช อักษรสยาม พ.ศ. 2436

1. ไม้หันอากาศ (˘)

ไม้หันอากาศ (˘) แสดง “เสียง สระ-อะ (อะ) ลดรูปเป็น (ั)” ซึ่งในปาฬิภาสาใช้เขียน อยู่เหนือพยัญชนะที่ตามด้วยตัวสะกด ซึ่งจะกำกับด้วย ไม้วัชฌการ (ˊ) เสมอ เช่น **อัสโสสิ**

พยัญชนะเสียง อะ ที่ไม่มีตัวสะกดตามในปาฬิภาสา เช่น น (นะ) คือให้อ่านเสมือนประวิสรรชนีย์ (ใส่เครื่องหมาย ะ) เช่น **เตน สมเยน...** อ่านว่า (เต-นะ สะ-มะ-เย-นะ...)

แต่ในทางกลับกัน พยัญชนะเสียง อะ ที่มีตัวสะกดตาม ก็จะต้องประวิสรรชนีย์ (ะ) ที่เป็นแบบลดรูปด้วย คือใส่ไม้หันอากาศ (˘) เช่น อ (อะ) ตามด้วย ส เป็นตัวสะกด จะเขียนไม้วัชฌการ (ˊ) บนพยัญชนะตัวสะกด คือ ส แสดงเสียงสะกดที่ตามมาด้วย เป็น **อัสโสสิ** (ดูข้อ 2)

2. ไม้วัชฌการ (ˊ)

ไม้วัชฌการ (ˊ) ใช้แสดง “เสียงสะกด” ในปาฬิภาสา โดยเขียน อยู่เหนือพยัญชนะ ตัวสะกด เช่น **เวรัลโฆ** หมายถึงเสียง ณ (ระ) + ณ ตัวสะกด เมื่อเขียนเครื่องหมายวัชฌการ (ˊ) บนตัวสะกด เป็น **เวรัลโฆ** เป็นต้น วัชฌการ มาจากศัพท์ว่า วัชฌ (อ่านว่า วัชณะ แปลว่า ฆ่า) + การ (อ่านว่า การะ แปลว่า การกระทำ) จึงหมายถึงการฆ่าเสียง อะ ที่ประกอบกับพยัญชนะ ส ในปาฬิภาสา (ดูข้อ 1)

ไม้วัชฌการที่ใช้ในปาฬิภาสานี้มีหน้าที่ต่างจากเครื่องหมายที่ใช้ ในภาษาไทย ซึ่งเรียกว่า ทณฑฆาต ซึ่งใช้กำกับพยัญชนะ หรือ สระ เพื่อไม่ให้ออกเสียง เช่น จันทร (ไม่ออกเสียงพยัญชนะ ทร ทั้งสองตัว), องค์ (ไม่ออกเสียงพยัญชนะ ค), และ สิทธิ (ไม่ออกเสียงทั้งพยัญชนะ ธ และ สระ ิ) เป็นต้น

3. ไม้ยมักการ (ˋ)

ไม้ยมักการ (ˋ) เป็นเครื่องหมายกำกับ “เสียงควบกล้ำ” ในอักษรวิธีการเขียนปาฬิภาสา อักษรสยาม มาจากรากศัพท์ว่า ยมก (อ่านว่า ยะมะกะ แปลว่า สอง) + การ (อ่านว่า การะ แปลว่า การกระทำ) ในภาษาไทย ไม้ยมักการจึงหมายถึงการกระทำให้เป็นสอง คือแสดง เสียงควบกล้ำสองเสียงเป็นคู่กัน เช่น

สพฺยัลชน ไม้ยมักการแสดงเสียงควบกล้ำ

สํกฺยปฺตโต ไม้ยมักการแสดงเสียงสะกดควบกล้ำต่อเนื่องกันไป

สพฺรหฺมกํ ไม้ยมักการแสดงเสียงควบกล้ำทั้งสองคู่

ในกรณีที่แสดงการออกเสียงสะกดควบกล้ำ

เช่น ในคำว่า **สํกฺยปฺตโต** จะออกเสียง ก เป็นตัวสะกดของพยางค์แรก และออกเสียงต่อเนื่องไปเป็น พยัญชนะควบกล้ำ กย ในพยางค์ต่อไป ไม่ออกเสียงว่า (สํก-กะ-ยะ..) แต่ต้องออกเสียงว่า (สํก-กยะ..)

4. พินทุโปรง (ˆ)

เครื่องหมาย “พินทุโปรง” (ˆ) แสดงเสียงนิคหิต คือเสียงขึ้นจมูก ปรากฎหลังสระสั้น 3 เสียง ซึ่งออกเสียงต่างจาก ง ที่เกิดจากเพดานอ่อน แล้วเสียงขึ้นจมูกด้วย เช่น **ภัง** ใน **มหาวิภัง** ไม่เขียนว่า **วิภัง** ซึ่งเป็นเสียง นิคหิตขึ้นจมูกอย่างเดียว เป็นต้น เสียงนิคหิตนี้ เมื่อเขียนเป็นเสียงอ่าน หรือ สัททอักษร ในหนังสือนี้ จะเขียนพินทุโปรงไว้บนพยัญชนะ ง เป็น ฦ เพื่อให้เห็นแตกต่างจากเสียง ง

เช่น เสียง ฦ เขียนในปาฬิภาสาว่า **สโฦ** เขียนเสียงอ่านว่า [สังโฆ]

อ็ เขียนในปาฬิภาสาว่า **ตสฺมิ** เขียนเสียงอ่านว่า [ตัสมีง]

อุ เขียนในปาฬิภาสาว่า **อภิกุ** เขียนเสียงอ่านว่า [อภิกุง]

ตัวอย่างจากพระไตรปิฎกปาฬิ
จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช อักษรสยาม พ.ศ. 2436

เตน สมนเณ พุทโธ ภควา เวรณชาโย วิท
รุปัญจิมันตมฺเณ, มหตา ภิกขุลงฺเขน ลักขี ปณฺจมัต
สเดหิ. อัสสโสลี โข เวรณโข พรหมโน “ส
โก โคตโม ลักขิปุตฺโต ลักขิกุลา ปัพพชฺชิต

พยัญชนะเสียง อะ ที่ไม่มีตัวสะกดตามในปาฬิภาษา เช่น น (นะ) คือให้อ่านเหมือนประวิสรรชนีย์ (ใส่เครื่องหมาย ะ) เช่น
เตน สมนเณ... อ่านว่า (เต-นะ สะ-มะ-เย-นะ...) เหนือพยัญชนะที่ตามด้วยตัวสะกด ซึ่งจะกำกับด้วย ไม้วิฆณการ (์) เสมอ
เช่น อัสสโสลี

เทเสติ อาทิกัลยานํ มัชฌิมกัลยานํ ปริโยสานกัลย
สพฺพยณฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุตฺตํ พรหมจริยํ ปกาเส
โขปน ตถารูปานํ มหตํ วัสสํ โหติ. อตโข

สพฺพยณฺชนํ ไม่ย่ำมักการแสดงเสียงควบกล้ำ

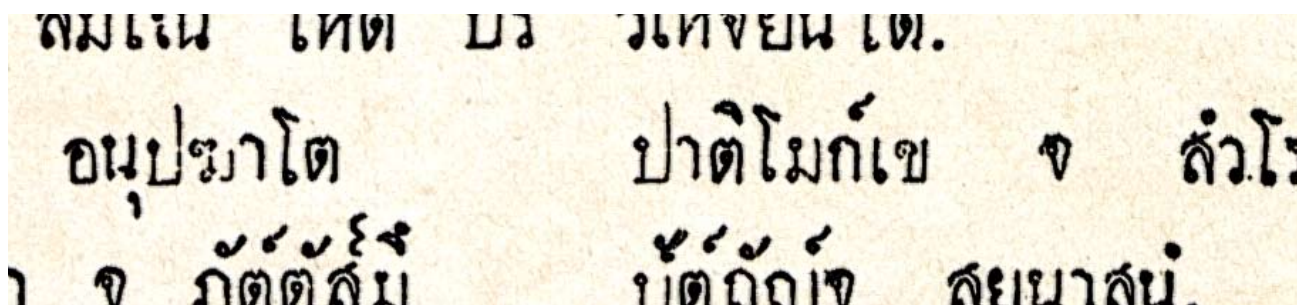
ลักขิปุตฺโต ไม่ย่ำมักการแสดงเสียงสะกดควบกล้ำต่อเนื่องกันไป

สพรหมจริยํ ไม่ย่ำมักการแสดงเสียงควบกล้ำทั้งสองคู่

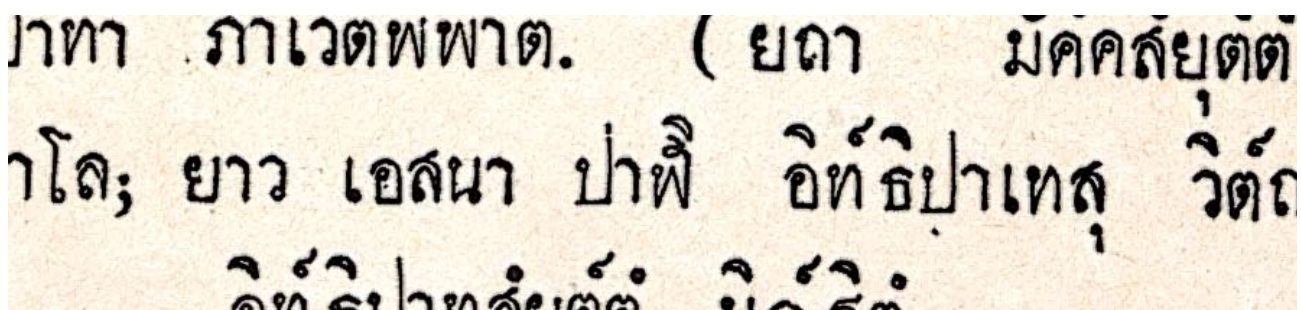
เช่น ในคำว่า ลักขิปุตฺโต จะออกเสียง ก เป็นตัวสะกดของพยางค์แรก และออกเสียงต่อเนื่องไปเป็น พยัญชนะควบกล้ำ กย
ในพยางค์ต่อไป ไม่ออกเสียงว่า (ลัก-กะ-ยะ..) แต่ต้องออกเสียงว่า (ลัก-กยะ..)

มาตาย. น ตาว สาริปุตฺต อีเธกัจเจ อาสวัญจานิ
ลัมเบ ปาตุกวันตฺ; ยาว น ลัมโฆ รัตตัญญุมหัตต
โหติ. ยโต จ โข สาริปุตฺต ลัมโฆ รัตตัญญุมหัต

“ลัมโฆ” เรียงพิมพ์อักษรวิธีการเขียนตามต้นฉบับ จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 เล่มที่ 1 หน้า 15

“ภิกขุปาติโมกขปาฬิ” เรียงพิมพ์อักษรวิธีการเขียนตามต้นฉบับ จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 ตัวอย่าง เล่มที่ 25 หน้า 33 ตามคำว่า “ปาติโมกซ์เช”

“ปาฬิ” เรียงพิมพ์อักษรวิธีการเขียนตามต้นฉบับ จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 ตัวอย่าง เล่มที่ 19 หน้า 290 มีคำ ปาฬิ 2 คำ

**ภิกขุปาติโมกข์ปาฬิ
ฉบับ จปร. อักษรสยาม**

ปาฬิภาษา-อักษรสยาม เทียบกับ เสียงอ่าน
ตามอักขรวิธีเขียนพระไตรปิฎกปาฬิ อักษรสยาม ๒๔๓๖

**พระไตรปิฎกปาฬิ
จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช
อักษรสยาม**

ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล ๒๕๕๔

ภิกขุปาติโมกขปาฬิ

ปุพฺพกัจจํ

อุโปสถกรณโต ปุพฺเพ นววิธํ ปุพฺพกัจจํ กาทัพพะ โหติ.
ตถฺจํณสํมัมชชณฺญจ ตตฺถ ปทีปฺชชลณฺญจ อาสนปัลลปนณฺญจ
ปานียปริโกชนียฺญจปณฺญจ จันฺทารหานํ ภิกฺขุณํ จันฺทาหรณณฺญจ
เตสฺสเณว อกตฺอุโปสถานํ ปาริสฺสฺฐิตยาปิ อาหรณณฺญจ อุตฺตฺกขานณฺญจ
ภิกฺขุคณฺนา จ ภิกฺขุณินโมวาโท จาติ. ตตฺถ ปุริมานิ จตฺตาริ
ภิกฺขุณํ วัตตํ ชานนฺเตหิ อารามิเกหิปิ ภิกฺขุหิปิ กตานิ ปรีนิญฺจิตานิ
โหนติ. จันฺทาหรณ ปาริสฺสฺฐิติ อาหรณานิ ปน อิมิสฺสํ สีมายํ
หัตถปาสํ วิชหิตฺวา นิสินฺนํ ภิกฺขุณํ อภาวโต นตฺถิ. อุตฺตฺกขานํ
นาม เอตฺตํ อติกกัณฺธํ, เอตฺตํ อวสิญฺจันติ เอวํ อุตฺตฺกขาจิกฺขณํ;
อุตฺตฺนโร ปนสาสเน เหมนฺตคิมฺหวิสฺसानานํ วเสน ตีณิ โหนติ.
อยํ เหมนฺโตตฺตํ อสฺมิณ จ อุตฺตฺมฺหิ อญฺจ อุโปสธา, อิมินา ปักฺเคน
เอโก อุโปสโธ สัมปตฺโต สตฺต อุโปสธา อวสิญฺจา อิติ เอวํ สัพเพหิ
อายสฺมณฺเตหิ อุตฺตฺกขานํ ธาเรตัพพะ

(เอวํ ภันเต)

ภิกฺขุคณฺนา นาม อิมิสฺสํ อุโปสถคฺเค อุโปสถตฺถาย สันนิปตฺตา
ภิกฺขุ เอตตํกาติ ภิกฺขุณํ คณฺนา. อิมิสฺสมิมนํ อุโปสถคฺเค จตฺตาริ
ภิกฺขุ สันนิปตฺตา โหนติ. อิติ สัพเพหิ อายสฺมณฺเตหิ ภิกฺขุคณฺนาปิ
ธาเรตัพพา.

(เอวํ ภันเต)

a อ
ā อา
i อี
ī อี้
u อุ
ū อู
e เอ
o โอ

k ก
kh ข
g ค
gh ฌ
ñ ง
c จ
ch ฉ
j ช
jh ฌ
ñ ญ

t ฐ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

t ฑ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

p ป
ph ฝ
b ฝ
bh ภ
m ม

y ย
r ร
l ล
v ว
s ส
h ห
! ฬ
am อ
im อ
um อ

อักษรโรมัน
อักษรสยาม
อักษร

[ภิกขุปาติโมกษะปาฬิ]

[ปุบปะกัจจัง]

a [ะ]
ā [า]
i [ิ]
ī [ี]
u [ุ]
ū [ู]
e [เ]
o [โ]

k [ก]
kh [ข]
g [ค]
gh [ฌ]
ñ [ง]

c [จ]
ch [ฉ]
j [ช]
jh [ฌ]
ñ [ญ]

t [ถ]
th [ฐ]
d [ฑ]
dh [ฒ]
n [ณ]

t [ต]
th [ถ]
d [ด]
dh [ธ]
n [น]

p [ป]
ph [ผ]
b [บ]
bh [ภ]
m [ม]

y [ย]
r [ร]
l [ล]
v [ว]
s [ส]

h [ห]
l [ฬ]
am [อัง]
im [อิง]
um [อุัง]

อักษรโรมัน
เสียงอ่าน

[อุโปสสะถะกะระณะโต ปุบเบ นะวะวิธัง ปุบปะกัจจัง กาตัมบัง โหติ
ตัมมฐานะสัมมชชะนัญจะ ตัตถะ ปะตีปุชชะละนัญจะ อาสะนะปัณฺณะปะนัญจะ
ปาฬิยะปะริโกชะนียฺยปัณฺณะปะนัญจะ จันตาระหาหนัง ภิกขุหนัง จันตาระระณัญจะ
เตสัณฺณะวะ อะกะตุโปสะถาหนัง ปาริสุดธิยาปิ อาหะระณัญจะ อุตฺตกาณัญจะ
ภิกขุคะณะหา จะ ภิกขุณีนะโมวาโต จาติ ตัตถะ ปุริมาณี จัตตาริ
ภิกขุหนัง วัตตัง ชานันเตหิ อารามิเกหิปี ภิกขุหิปี กะตานิ ปะริณิฏฺฐิตานิ
โหนติ จันตาระระณะ ปาริสุดธิ อาหะระณานิ ปะนะ อิมิสสัง สีมายัง
หัตถะปาสัง วิชะหิตฺวา นิสินนาหนัง ภิกขุหนัง อะภาวะโต นัตถิ อุตฺตกาณั
นามะ เอตตะกัง อะตักกัณตัง เอตตะกัง อะวะสิฏฺฐันติ เอวัง อุตฺตกาจิกชะนัง
อุตฺตนีระ ปะนะสาสะเน เหมันตะคิมฺหะวัสสานาหนัง ะเสนะ ตีณิ โหนติ
อะยัง เหมันโตตุ อัสมิญฺจะ อุตฺตมฺหิ อัมมฐะ อุโปสะถา อิมินา ปักเขนะ
เอโก อุโปสะโถ สัมปัตโต สัตตะ อุโปสะถา อะวะสิฏฺฐา อิติ เอวัง สัปปะหิ
อายัสมันเตหิ อุตฺตกาณั ธาเรตัมบัง]

(เอวัง ภาณเต)

[ภิกขุคะณะหา นามะ อิมัสสมัง อุโปสะถัคเค อุโปสะถัตถายะ สันนิปะติตา
ภิกขุ เอตตกาติ ภิกขุหนัง คะณะหา อิมัสสมิปปะนะ อุโปสะถัคเค จัตตาโร
ภิกขุ สันนิปะติตา โหนติ อิติ สัปปะหิ อายัสมันเตหิ ภิกขุคะณะหาปี
ธาเรตัมบา]

(เอวัง ภาณเต)

ภิกขุณีนโมวาโท ปน อิทานิ ตาสํ นัตถิตาย นัตถิ. อิติ
สกรณกาสานํ ปุพฺพกัจจํ กตตฺตา นิกฺกรณกาสานํ
ปุพฺพกัจจํ ปกติยา ปริณฺญิจิตตฺตา เอวันตํ นววิธํ ปุพฺพกัจจํ
ปริณฺญิจิตํ โหติ. นิญฺญิจเต จ ปุพฺพกัจเจ สเจ โส ทิวโส จาตุทฺทสี
ปณฺณรสี สามัคคีนมฺยณฺตโร ยถาซฺช อุโปสโส ปณฺณรโส, ยาวติกา
จ ภิกขุ กัมมํปปีตฺตา สํขุโปสถารหา จตฺตาโร วา ตโต วา อติเรกา
ปกตตฺตา ปาราชิกํ อนาปັນฺนา สํเพน วา อนุกฺขิตฺตา, เต จ โข
หัตถปาโล อวิชหิตฺวา เอกสีมายํ จิตา, เตสํยจ วิกาลโภชนาทิวเสน
วตฺถุสภาคาปัตติโย เจ น วิชฺชนฺติ; เตสํยจ หัตถปาเส หัตถปาสโต
พหิกรณวเสน วิชฺเชตฺตํโพ โกจิ วิชฺชนียปฺคฺคโล เจ นัตถิ. เอวันตํ
อุโปสถกัมมํ อิเมหิ จตุหิ ลักขณฺเหสิ สํคหิตํ ปัตตกัลลํ นาม
โหติ กาทุํ ยุตฺตรูปํ อุโปสถกัมมํสส ปัตตกัลลํตํ วิทิตฺวา อิทานิ
กริยาโน อุโปสโส สํเพน อนุมานตฺตํโพ

(สารุ)

a อ
ā อา
i อี
ī อี้
u อุ
ū อู
e เอ
o โอ

k ก
kh ข
g ค
gh ฌ
ñ ง

c จ
ch ฉ
j ช
jh ฌ
ñ ญ

t ฐ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

t ฑ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

p ป
ph ฝ
b ฝ
bh ภ
m ม

y ย
r รั
l รั
v วั
s รั
h รั
l รั

am อ
im อ
um อ

อักษรโรมัน
อักษรสยาม

a [ะ]
ā [า]
i [ิ]
ī [ี]
u [ุ]
ū [ู]
e [เ]
o [โ]

k [ก]
kh [ข]
g [ค]
gh [ฃ]
ñ [ง]

c [จ]
ch [ฉ]
j [ช]
jh [ฅ]
ñ [ญ]

t [ถ]
th [ฐ]
d [ฑ]
dh [ฒ]
n [ณ]

t [ต]
th [ถ]
d [ด]
dh [ธ]
n [น]

p [ป]
ph [ผ]
b [บ]
bh [ภ]
m [ม]

y [ย]
r [ร]
l [ล]
v [ว]
s [ส]
h [ห]

l [ฬ]
am [อัง]
im [อิง]
um [อุัง]

อักษรโรมัน
เสียงอ่าน

[ภิกขุนี้หะโมวาโต ปะนะ อิดาหนี ตาสัง นัตถิตายะ นัตถิ อิติ
สะกะระโณกาสาหนัง ปุบะกัจจาหนัง กะตัตตา นิกกะระโณกาสาหนัง
ปุบะกัจจาหนัง ปะกะติยา ปะริณิฏฐิตัตตา เอวันตัง นะวะวิธัง ปุบะกัจจัง
ปะริณิฏฐิตัง โหติ นิฏฐิตะ จะ ปุบะกัจจะ สะจะ โส ติวะโส จาตุตตะสี
ปัณณะระสี สามัคคีหะมัญญะตะโร ยะถาชชะ อุโปสะเถ ปัณณะระโส ยาวะติกา
จะ ภิกขุ กัมมปัตตา สังฆุโปสะถาระหา จัตตาโร วา ตะโต วา อะติเรกา
ปะกะตัตตา ปาราชิกัง อะนาปันหา สังฆะนะ วา อะนุกขิตตา เต จะ โข
หัตถะปาสัง อะวิชะหิต์วา เอกะสีมายัง ลูตา เตสญจะ วิกาละโกชะนาติวะเสนะ
วัตถุสะภาคาปัตติโย เจ นะ วิชขันติ เตสญจะ หัตถะปาเส หัตถะปาสะโต
ปะหิกะระณะวะเสนะ วัชเชตัมโป โกจิ วัชชะนียะปุคคะโล เจ นัตถิ เอวันตัง
อุโปสะถะกัมมัง อิมะหิ จะตฺถะหิ ลักขะณะหิ สังคะหิตัง ปัตตะกัลลัง นามะ
โหติ กาตุัง ยุตตะรูปัง อุโปสะถะกัมมัสสะ ปัตตะกัลลัตตัง วิติตฺวา อิดาหนี
กะริยะมาโน อุโปสะเถ สังฆะนะ อะนุมาเนตัมโป]

(สาธุ)

นโม ตัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทฺธัสส

สุณาตุ เม ภันเต สโม. อชฺชุปฺโสโถ ปณฺณรโส. ยถิ สัมผัสส
ปิตฺตกัลลํ, สโม อุโปสถํ กเรยฺย ปาฏิโมกฺขํ อุทฺทิสฺเสยฺย. กิ สัมผัสส
ปุพฺพกัจจํ, ปาริสฺสฺสํ อายสฺมํนฺโต อาโรเจถ, ปาฏิโมกฺขํ อุทฺทิสฺสํสามิ.
ตํ สัพเพว สันตํ สาธุกํ สุขมม มนสิกาโรม. ยัสส ลียา อาปิตฺติ,
โส อาวิกเรยฺย, อสฺนํติยา อาปิตฺติยา ตฺถหิ ภวิตฺตํ ตฺถหิภาเวน
โฆ ปนํยสฺมํนฺเต ปริสฺสฺสํธาติ เวทิสฺสํสามิ. ยถา โฆ ปน ปิจฺเจกปฺภุจฺจัสส
เวยฺยากรณํ โหติ, เอวเมว เอวรูปาย ปริสํย ยาวตติยํ
อนุสฺสํวิตํ โหติ. โย ปน ภิกฺขุ ยาวตติยํ อนุสฺสํวียมาเน
สรมาโน สันตํ อาปิตฺติ นํวิกเรยฺย, สัมปชานมฺุสํวาทสฺส โหติ,
สัมปชานมฺุสํวาทโ โฆ ปนํยสฺมํนฺโต อํนฺตรายิกอ ธมฺโม วุตฺโต ภควตา;
ตัสฺมา สรมาเนน ภิกฺขุณา อาปํนเนน วิสฺสฺสํธาเปกฺเคเนน สันตํ อาปิตฺติ
อาวิกตํพฺพา. อาวิกตา หิสฺส. ผาสฺสุ โหติ.

นิทานุทเทโส นิภฺจิจฺจโต.

ตตฺริเม จิตฺตาโร ปาราชิกา ธมฺมา อุทฺทเทสํ อาคัจฉนฺติ.

(1) โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุณํ ลิกฺขาสาชีวสมํปํนโน ลิกฺขํ
อัปฺปิจฺจกฺขาย ทุพฺพพัลลํ อนํวิกิตฺวา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสเวยฺย
อํนฺตมโส ติริจฺฉานคตํยปิ, ปาราชิกอ โหติ อลฺวาโส. (1/1:1)

a อ
ā อา
i อี
ī อี้
u อุ
ū อู
e เอ
o โอ

k ก
kh ข
g ค
gh ฌ
ñ ง

c จ
ch ฉ
j ช
jh ฌ
ñ ญ

t ฐ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

t ฑ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

p ป
ph ผ
b พ
bh ภ
m ม

y ย
r รั
l ฤ
v วั
s ส
h ห

l ฬ
am อ
im อ
um อ

อักษรโรมัน
อักษรสยาม

a [ะ]
ā [า]
i [ิ]
ī [ี]
u [ุ]
ū [ู]
e [เ]
o [โ]

[นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ]

k [ก]
kh [ข]
g [ค]
gh [ฃ]
ñ [ง]
c [จ]
ch [ฉ]
j [ช]
jh [ฌ]
ñ [ญ]
ṭ [ฏ]
ṭh [ฐ]
ḍ [ฑ]
ḍh [ฒ]
ṇ [ณ]
t [ต]
th [ถ]
d [ด]
dh [ธ]
n [น]
p [ป]
ph [ผ]
b [บ]
bh [ภ]
m [ม]

[สุณาตุ เม ภันเต สังโฆ อชฺชุปะสะถะ ปันณะระโส ยะติ สังฆัสสะ
ปิตตะกัลลัง สังโฆ อุโปสะถัง กะเรยยะ ปาฏิโมกขัง อุดติเสยยะ กิง สังฆัสสะ
ปุบะกัจจิง ปาริสุดธิง อายัสมันโต อาโรเจตะ ปาฏิโมกขัง อุดตีสีสามี
ตัง สับเบวะ สันตา สารุกัง สุโณมะ มะนะสิกะโรมะ ยัสสะ ลียา อาปัตติ โส
อวิกะเรยยะ อะสันติยา อาปัตติยา ตุณ्हี ภาวัตตบั้ง ตุณ्हีภาวะนะ
โซ ปะนายัสมันเต ปะริสุตธาติ เวตีสสามิ ยะถา โซ ปะนะ ปังเจกะปุกฺกุสฺสสะ
เวยยากะระณัง โหติ เอวะเมวัง เอวะรูปายะ ปะริสาเย ยาวะตะติยัง
อะนุสสาวิตัง โหติ โย ปะนะ ภิกขุ ยาวะตะติยัง อะนุสสาวิยะมาเน
สระมาโน สันติง อาปัตติง นาวิกะเรยยะ สัมปะชานะมุสสาวาตัสสะ โหติ
สัมปะชานะมุสสาวาโต โซ ปะนายัสมันโต อันตะรายิโก ัมโม วุตโต ภะคะวะตา
ตัสมา สระมานะนะ ภิกขุณา อาป็นเนนะ วิสุตธาเปกขะนะ สันตี อาปัตติ
อวิกาตัมบา อวิกะตา หิสสะ ผาสฺ โหติ]

[นิदानุตะเตโส นิฏฐิตะ]

y [ย]
r [ร]
l [ล]
v [ว]
s [ส]
h [ห]
l [ฬ]
am [อัง]
im [อิง]
um [อุง]

[ตัตตริเม จัตตาโร ปาราชิกา ัมมา อุตเตสัง อาคัจฉันติ]

(1) [โย ปะนะ ภิกขุ ภิกขุหนึ่ง ลิกขาสาชีวะสะมาป็นโน ลิกขัง
อัปปัจจักขายะ ดุบบัลลัง อะนาวิกัตถวา เมถุนัง ัมมัง ปะฏิเสเวยยะ
อันตะมะโส ตีรจฉานะคะตายะปิ ปาราชิกะ โหติ อะสังวาโส]

(2) โย ปน ภิกขุ คามา วา อรัณฺหา วา อทินฺนํ เถยฺยสังฆาตํ
อาทิเยยฺย, ยถารูเป อทินฺนาทาเน ราชานो โจโร คเหตฺวา หนฺเญยฺมํ
วา พันฺเธยฺมํ วา ปัพพะชาเชยฺมํ วา “โจโรสิ พาลोสิ มุโฬฺหสิ เถโนสํติ,”
ตถารูปํ ภิกขุ อทินฺนํ อาทิยามานอ, อัมมํปิ ปาราชิกโก โหติ อสํวาโส.
(2/2:2)

(3) โย ปน ภิกขุ สัณฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ซีวิตา โวโรเปยฺย,
สัตฺถหารกํ วาสํส ปรีเยเสยฺย, มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺย,
มรณาย วา สมหาทเปยฺย “อัมมํโก ปุริส กิํ ตุຍํหิมา ปาปเกน
ทุขซีวิตน, มตฺตํเต ซีวิตา เสยฺโยติ,” อิติ จิตฺตมโน จิตฺตสังกัปปो
อนเอกปริยาเยน มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺย, มรณาย วา
สมหาทเปยฺย, อัมมํปิ ปาราชิกโก โหติ อสํวาโส. (3/3:3)

(4) โย ปน ภิกขุ อนภิกขานํ อุตฺตริมนุสฺสธัมมํ
อัสสํพุทฺธาโย อลฺมรียญาณทสฺสํ สมนุทาจเรยฺย “อิติ ชานามิ,
อิติ ปัสสํมํติ; ตโต อปเรณ สมเยน สมนุคฺคาคาหิยามานอ วา
อสมนุคฺคาคาหิยามานอ วา อาปันฺโน วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วเทยฺย
อชานเมวํ อาวุโส อวจํ ชานามิ อปัสสํ ปัสสํมํ ตุจฺจํ มุสา
วิลป็นฺติ, อัมมํตฺร อธิมานา; อัมมํปิ ปาราชิกโก โหติ อสํวาโส. (4/4:4)

อุทฺทสิจฺจา โข อายัสสํมณฺโตะ จิตฺตาโร ปาราชิกา ธัมมา, เยสํ ภิกขุ
อัมมํตฺร วา อัมมํตฺร วา อาปัสสํมณฺโตะ น ลภติ ภิกขุหิ สทฺธิํ สํวาสํ,
ยถา ปุเร; ตถา ปัจฉา; ปาราชิกโก โหติ อสํวาโส

a อ
ā อา
i อี
ī อี้
u อุ
ū อู
e เอ
o โอ

k ก
kh ข
g ค
gh ฌ
ñ ง

c จ
ch ฉ
j ช
jh ฌ
ñ ญ

t ฏ
th ฐ
d ฑ
dh ฒ
n ณ

t ติ
th ธี
d ฑ
dh ฒ
n ณ

p ป
ph ฝ
b ฝ
bh ภ
m ม

y ย
r รั
l รั
v วั
s ส
h ห
l ฬ
am อ
im อ
um อ

อักษรโรมัน
อักษรสยาม
อักษร

สนทนาธรรมนำสุข

กองทุนสนทนาธรรมนำสุข
ท่านผู้หญิง ม.ล. มณีรัตน์ บุนนาค ในพระสังฆราชูปถัมภ์สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

รายละเอียดการจัดทำต้นฉบับ ภิกขุปาติโมกขปาฬิ ฉบับ จปร. อักษรสยาม

1. เนื้อหาต้นฉบับ

ภิกขุปาติโมกขปาฬิเล่มนี้ ได้รวบรวมจากต้นฉบับต่างๆ คือ

1. “พระไตรปิฎกปาฬิ จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช อักษรสยาม พ.ศ. 2436” โปรดให้พิมพ์โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. “Mahāsaṅgīti Tipiṭaka Buddhavasāse 2500” พระไตรปิฎกฉบับสากล ปาฬิภาษาอักษรโรมัน พ.ศ. 2548 (กองทุนสนทนาธรรมนำสุขท่านผู้หญิง ม.ล.มณีรัตน์ บุนนาค ในพระสังฆราชูปถัมภ์สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก)
3. “ปาติโมกข และ กังขาวิตรณีอรรถกถา” พ.ศ. 2525 (มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ)
4. “ภิกขุปาฏิโมกขปาฬิ” ที่ 13/2533 (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

2. การจัดพิมพ์ใหม่ พ.ศ. 2554

กองทุนสนทนาธรรมนำสุขฯ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ ได้นำเนื้อหาในข้อ 1 มาสรุปเรียงพิมพ์ใหม่เป็น “ภิกขุปาติโมกขปาฬิ ฉบับ จปร. อักษรสยาม” ตามอักขรวิธีการเขียน ปาฬิภาษา-อักษรสยามตามแบบฉบับที่ใช้พิมพ์พระไตรปิฎกปาฬิ “จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช พ.ศ. 2436 อักษรสยาม ชุด 39 เล่ม” ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 กองทุนสนทนาธรรมนำสุขฯ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ ได้ทำกาออนุรักษและจัดพิมพ์ใหม่เป็นฉบับอนุรักษดิจิทัล ชุด 40 เล่ม (รวมเล่มประมวลเนื้อหา เล่มที่ 40) เพื่อเป็นพระราชศรีธานุสรณ์ในปี พ.ศ. 2553 เนื่องใน 100 ปีแห่งวันสวรรคต ปัจจุบันในประเทศไทยได้ถวายเพื่อเก็บรักษาไว้ ณ หอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย และมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชน ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

3. ปาฬิภาษา-อักษรสยาม เทียบกับ เสียงอ่าน

เพื่อช่วยในการอ่านสังวรวิธยายและเผยแผ่ให้กว้างขวางในการจัดพิมพ์ฉบับ จปร. อักษรสยาม ฉบับใหม่นี้จึงได้เทียบเนื้อหาฉบับอักษรสยาม กับ “เสียงอ่าน” ที่เขียนด้วย “สัททอักษรไทยปาฬิ” และที่เขียนด้วย “อักษรโรมัน” จากพระไตรปิฎกสากล อักษรโรมัน ด้วย (ดู ข้อ 4 และ 5)

4. เสียงอ่าน

“สัททอักษรไทยปาฬิ” (Thai Phonetic alphabet Pāḷi) เป็นอักษรวิธีการเขียนด้วยอักษรไทย คือ ระบบการเขียนเสียงอ่าน ที่ไม่คำนึงถึงเสียงสูงต่ำของอักษรที่กำหนดไว้ในภาษาไทย ซึ่งเป็นชุดสัททอักษรปาฬิที่ได้กำหนดขึ้นใหม่แทนเสียงปาฬิภาษา ซึ่งคณะสงฆ์เถรวาทนานาชาติถือกันว่าเป็นเสียงที่สืบทอดมาตั้งแต่ปฐมมหาสังคายนา เมื่อ พ.ศ. 1 และยังได้มีคำอธิบายระบบการออกเสียงปาฬิภาษาที่อยู่ในคัมภีร์สัททนีติ พ.ศ.1456 อีกด้วย ระบบการเขียนเสียงอ่าน หรือสัททอักษรไทยปาฬิชุดนี้ ได้นำเสนอในเชิงสัทศาสตร์แล้วแก่สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา และโครงการพระไตรปิฎกได้ยึดถือเป็นแนวทางในการนำเสนอการเขียนเสียงอ่าน

5. พระไตรปิฎกสากล ฉบับอักษรโรมัน

เนื้อหาที่พิมพ์ด้วยอักษรโรมันที่ได้นำมาเทียบกับอักษรสยามนั้น เป็นผลงานของกองทุนสนทนาธัมมำนำสุขฯ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ ร่วมกับโครงการเผยแผ่พระไตรปิฎกสากล ในสมเด็จพระมหาลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทั้งนี้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้น้อมเกล้าฯ ถวายพระไตรปิฎกสากล อักษรโรมัน ที่ได้ตรวจทานและจัดพิมพ์ใหม่แล้วแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 และในปี พ.ศ. 2551 โครงการเผยแผ่พระไตรปิฎกสากลได้นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการดำเนินงานตามพระนโยบายในกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้วตามรายละเอียดหนังสือจากราชเลขาธิการ ที่ รล 0001.4/26269 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2549 และ ที่ รล 0003.3/11063 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2551

6. พระไตรปิฎก จปร. ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล

กองทุนสนทนาธัมมำนำสุขฯ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ ได้ร่วมกับโครงการพระไตรปิฎกสากล ในสมเด็จพระมหาลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประกอบด้วยราชบัณฑิต ภาควิชาอักษรไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ และพระพุทธานุสาจากราชบัณฑิตยสถาน และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมด้วยกระทรวงกลาโหม ได้จัดพิธีสมโภชและน้อมถวายพระไตรปิฎก “สากลอักษรโรมัน” และ “จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช พ.ศ. 2436 : ฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล พ.ศ. 2552 อักษรสยาม” แต่สมเด็จพระสังฆราช โดยสมเด็จพระวันรัต วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้รับพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งเสด็จทรงเป็นประธานในพิธี ปัจจุบันพระไตรปิฎกทั้ง 2 ฉบับ สมเด็จพระวันรัตได้มอบให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้เก็บรักษา

a อ
ā อา
i อิ
ī อี
u อุ
ū อู
e เอ
o โอ

k ก
kh ข
g ค
gh ฌ
ṇ ฌ

c จ
ch ฉ
j ช
jh ฌ
ñ ญ

ṭ ฏ
ṭh ฐ
ḍ ฑ
ḍh ฒ
ṇ ณ

t ต
th ถ
d ท
dh ฒ
n น

p ป
ph ผ
b พ
bh ภ
m ม

y ย
r ร
l ล
v ว
s ส
h ห

ḷ ฬ
am อ
im อ
um อ

WRITING

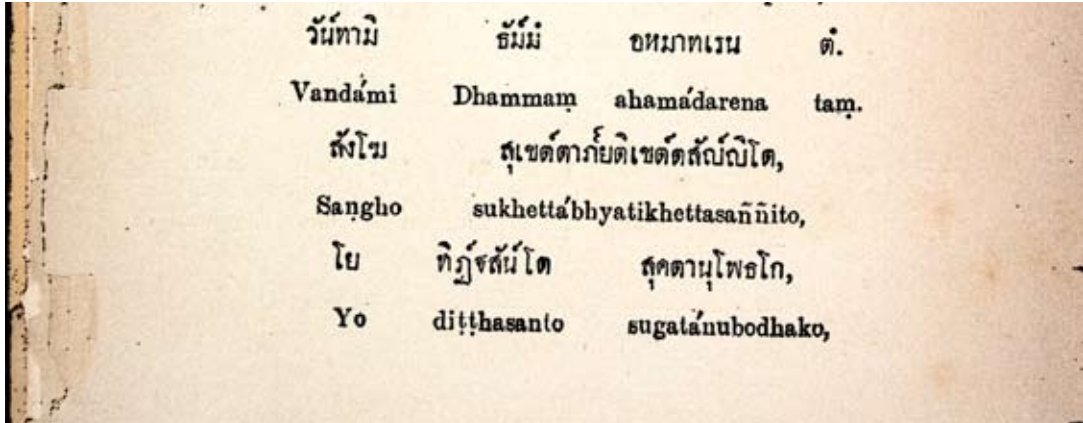
Writing System of Pāli Language in Siam Script and Roman Script 1893

(ระบบการเขียน ปาฬิภาษา ด้วยอักษรสยาม และอักษรโรมัน 2436)

a [ะ]
ā [า]
i [ิ]
ī [ี]
u [ุ]
ū [ู]
e [เ]
o [โ]

1. Siam Alphabet Pāli (อักษรสยามปาฬิ) Roman Alphabet Pāli (อักษรโรมันปาฬิ)
Chulachomklao of Siam Tipiṭaka 1893 (พระไตรปิฎกปาฬิ จุลจอมเกล้าบรมชนมหาราช 2436)

k [ก]
kh [ข]
g [ค]
gh [ฃ]
ṇ [ง]

c [จ]
ch [ฉ]
j [ช]
jh [ฌ]
ṇ [ญ]

ฉบับ จปร. 2436 อนุรักษ์ดิจิทัลโดยโครงการพระไตรปิฎกสากล กองทุนสนทนาธรรมนำสุชา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ 2553

t [ฏ]
ṭh [ฐ]
ḍ [ฑ]
ḍh [ฒ]
ṇ [ณ]

2. Roman Alphabet Pāli, (อักษรโรมันปาฬิ)
The World Tipiṭaka Edition in Roman Script (พระไตรปิฎกสากล อักษรโรมัน 2553)

Vandāmi Dhammaṃ ahamādarena taṃ
Saṅgho sukhettābhyatikhattasaññito
Yo diṭṭhasanto sugatānubodhako

t [ต]
th [ถ]
d [ด]
dh [ธ]
n [น]

READING

Reading Stanzas in Phonetic Alphabets

(ระบบการเขียนเสียงอ่าน ปาฬิภาษา ด้วยสัทอักษรปาฬิ ประเภทต่างๆ)

p [ป]
ph [ผ]
b [บ]
bh [ภ]
m [ม]

3. Siam Phonetic Alphabet Pāli [สัทอักษรสยามปาฬิ]

[วันทา มิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง]
[สังโฆ สุเขตตาทักขะติเขตตัสสัณโณโต]
[โย ทิฏฐะสันโต สุกะตานุโพระโก]

y [ย]
r [ร]
l [ล]
v [ว]
s [ส]
h [ห]
! [ฬ]
am [อ้ง]
im [อิง]
um [อุ้ง]

4. Thai Phonetic Alphabet Pāli [สัทอักษรไทยปาฬิ]

[วันดามิ ธัมมัง อะหะมาตะเรนะ ตัง]
[สังโฆ สุเขตตาทักขะติเขตตัสสัณโณโต]
[โย ดิฏฐะสันโต สุกะตานุโพระโก]

5. International Phonetic Alphabet Pāli [สัทอักษรสากลปาฬิ]

[vanda:mi d̪ʰamma aɦama:dare:na t̪ã]
[ɕaŋgʰo: sukh̪e:tt̪a:b̪ʰat̪ik̪e:tt̪asaɳ̪n̪ito:]
[jo: d̪i:tt̪ʰas̪anto: suɡat̪a:n̪ubo:d̪ʰako:]

7. มูลเหตุของการเผยแพร่เป็นธัมมทานใน พ.ศ. 2554

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2554 คณะสงฆ์กรรมการมูลนิธิเสียงธรรมเพื่อประชาชน ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้ปรารภให้กองทุนสนทนาธัมมนำสุขฯ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ พิจารณาเรียงพิมพ์ภิกขุปาติโมกขปาฬิ จากเนื้อหาต้นฉบับเดิมต่างๆ ดังนั้นกองทุนสนทนาธัมมนำสุขฯ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ จึงได้มอบให้ผู้เชี่ยวชาญในสถาบันต่างๆ ร่วมกันพิจารณาด้วย ได้แก่ อาจารย์สิริ เพ็ชรไชย ป.ธ. 9 โครงการพระไตรปิฎกสากล, อาจารย์สังคม พวงราช ป.ธ. 9 มูลนิธิภูมิพลภิกขุ, และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและราชบัณฑิตยสถาน เป็นต้น และได้กราบบังคมทูลเรียนสมเด็จพระวันรัต อุปนายกมหาเถรสมาคมเพื่อรับทราบอีกด้วย

8. ปาฬิ และ ปาติโมกขปาฬิ

ในการพิจารณาเรียงพิมพ์อักษรวิธีการเขียนใหม่ โครงการพระไตรปิฎกสากลฯ ได้เขียนทับศัพท์ว่า “ปาฬิ” และ “ปาฬิภาสา” ตามรูปศัพท์เดิม ที่ได้เขียนไว้ในพระไตรปิฎกปาฬิ จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 และปัจจุบันราชบัณฑิตยสถานได้เขียนว่า “ปาฬิ” เป็นรูปศัพท์ได้อีกรูปหนึ่งด้วย ดังนั้นจึงเรียกต้นฉบับนี้ตามอักษรวิธีการเขียนปาฬิภาสาเป็นอักษรสยามว่า “ภิกขุปาติโมกขปาฬิ” ซึ่งเขียนเสียงอ่านเป็นสัททอักษรว่า [ภิกขุปาติโมกขปาฬิ] โดยใช้พยัญชนะ ต แทน ฏ ตามที่เขียนไว้ในคัมภีร์ปาติโมกข์และกัณฑ์ไตรปิฎก และตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

9. เครื่องหมายกำกับอักษรสยาม

ในการเขียนปาฬิภาสา ได้ใช้หลักการอักษรวิธีการเขียนของเครื่องหมาย 4 ประเภท ที่ใช้ในการจัดพิมพ์พระไตรปิฎก จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 คือ

1. **ไม้หันอากาศ** (˘) แสดงเสียง “สระ-อะ” เช่น **ธัมมา** (dhammā อ่านว่า ธัม-มา เขียนเสียงอ่านเป็นสัททอักษรว่า [ธัมมา]) ซึ่งจะต้องเขียนเครื่องหมายวัชฌการ บนพยัญชนะตัวสะกด (ฌ) ด้วย

2. **ไม้วัชฌการ** (ˆ) แสดง “เสียงสะกด” เช่น **พุทธโธ** (Buddho อ่านว่า บุท-โธ เขียนเสียงอ่านเป็นสัททอักษรว่า [บุตโธ])

3. **ไม้ยมกการ** (ˆ) แสดง “เสียงควบกล้ำ” เช่น **พฺย-** ในคำ พยัญชน (byañjanam) โปรดสังเกต (ˆ) แสดงเสียงควบกล้ำในอักษรโรมัน หรือ “เสียงสะกดควบกล้ำ” เช่น เสียง **-กฺย-** ในคำ สักยบุตร (sakyaputto) เมื่อ **ก-** ทำหน้าที่ตัวสะกดจะต่อเนื่องไปเป็นเสียงควบกล้ำ **กฺย-** ด้วย

4. **พินทุโปรง** (°) แสดง “เสียงนิคหิต” เช่น **ดัมมา** (dhammam อ่านว่า ธัม-มัง แต่เขียนเสียงอ่านตามหลักวิชาสัทศาสตร์ด้วยสัททอักษรว่า [ธัมมัง] โดยใช้เครื่องหมายพินทุโปรงแสดงเสียงนิคหิตเหนือ ง เพื่อให้ต่างจากเสียง [อัง] ใน [สังกับัง] ที่สะกดด้วย ง

10. คำที่เขียนต่างกัน

ต้นฉบับ “ภิกขุปาติโมกข์” ฉบับเดิม เมื่อเทียบกับเนื้อหาสิกขาบทต่างๆ ในพระไตรปิฎกสากลอักษรโรมัน พบว่ามีคำที่เขียนต่างกัน (variant readings) ซึ่งส่วนใหญ่คำที่เขียนต่างกันนั้น ในพระไตรปิฎกอักษรสยาม มักเป็นการใช้เสียงสระยาว เช่น ฉบับสากลเขียนว่า attupanāyikam (อตัปปนายิกัม) ฉบับอักษรสยามเดิมเป็น อตัปปนายิกัม attūpanāyikam ในกรณีนี้อธิบายได้ว่าไทยได้สืบทอดเสียงปาฬิภาสาตามหลักสนธิกัน คือ เมื่อสนธิแล้วก็คงจะนิยมเปลี่ยนเป็นเสียงสระยาว เพื่อให้ออกเสียงสัງวร่ายได้ง่ายขึ้น ความต่างนี้ส่วนใหญ่จึงมิใช่เป็นคำต่างที่เขียนผิดความหมายแต่เรียกว่าเป็นการเขียนตามหลักที่สัງวร่ายสืบทอดมาในกรุงสยามเท่านั้น ดังนั้นจากการตรวจทานในฉบับใหม่นี้จึงยังคงพิมพ์ตามรูปศัพท์เดิม สำหรับคำต่างดังกล่าวได้ระบุข้อเชิงอรรถไว้เฉพาะในฉบับอักษรโรมัน

11. เสียง “นิคหิต” หรือ “เสียงขึ้นจมูก”

ในการตรวจทานใน พ.ศ. 2554 พบว่า ฉบับ จปร. อักษรสยาม พ.ศ. 2436 ใช้เครื่องหมายพินทุโปรง (°) เขียนเสียงนิคหิต เช่น สัโหม (หมายถึงสงฆ์ และรูปศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเกี่ยวกับสงฆ์) แต่หลัง พ.ศ. 2470 ในการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกในประเทศไทย ได้เปลี่ยนอักษรวิธีการเขียนเป็นเสียง ง คือ เสียงพยัญชนะที่เกิดที่เพดานอ่อนแล้วขึ้นจมูกด้วย เขียนเป็นรูปศัพท์ว่า สังโหม (saṅgho อ่านว่า สังโหม และเขียนสัททอักษรไทยปาฬิว่า [สังโหม]) เป็นต้น ดังนั้นในการจัดพิมพ์ครั้งนี้จึงได้ใช้รูปศัพท์เสียงนิคหิต สัโหม ตามต้นฉบับ จปร. อักษรสยาม ซึ่งเป็นรูปศัพท์ที่ตรงกับฉบับสากล อักษรโรมัน ตามมติของการประชุมสังคายนานานาชาติ พ.ศ. 2500 ที่ได้รับรองแล้ว คือ คำว่า saṅgho และเขียนเป็นสัททอักษรไทยปาฬิว่า [สังโหม]

12. รูปแบบในการเผยแพร่

ในการจัดพิมพ์ใหม่นี้ ได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งสามารถที่จะเผยแพร่ต่อไปอย่างสะดวก และมีประสิทธิภาพในการเรียงพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเผยแพร่เป็นอัมมทานด้วย

นายสิริ เพ็ชรไชย ป.ธ. 9

ประธานกองทุนสนทนาธัมมำนำสุข
ท่านผู้หญิง ม.ล. มณีรัตน์ บุนนาค ในพระสังฆราชูปถัมภ์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ผู้ดำเนินการโครงการพระไตรปิฎกสากล พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน

พระไตรปิฎกปาฬิ
จุลจอมเกล้าบรมธัมมิกมหาราช

วินยปิฎก
มหาวิภังค์ ๑

Chulachomklao of Siam
Pāḷi Tipiṭaka

Vinayapiṭaka
Mahāvibhaṅga 1

ภิกขุปาติโมกขปาฬิ รวบรวมเนื้อหาจากพระไตรปิฎก จปร. อักษรสยาม เล่ม 1 และ 2
จากฉบับอนุรักษ์ดิจิทัล ชุด 40 เล่ม พ.ศ. 2554

ถวายพระไตรปิฎก จปร. อักษรสยาม แต่สมเด็จพระสังฆราช พ.ศ. 2552

ประดิษฐานพระไตรปิฎก จปร. อักษรสยาม ณ วัดป่าบ้านตาด พ.ศ. 2554

สนทนาธรรมนำสุข

จัดทำต้นฉบับโดย

กองทุนสนทนาธรรมนำสุข ท่านผู้หญิง ม.ล. มณีรัตน์ บุนนาค

ในพระสังฆราชูปถัมภ์

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

<http://society.worldtipitaka.info>
worldtipitaka@dhammasociety.org

กองทุนสยามสามไตร

จัดพิมพ์ครั้งที่ 1 เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน

www.siamsaamtri.ac.th

siamsaamtri_fund@hotmail.com

ISBN 978-974-496-723-7